

20. Савчук В. П. Практическая энциклопедия. Финансовый менеджмент: учебно-методический комплекс / В. П. Савчук. — К.: Максимум, 2005. — 881 с.
21. ЮНИДО [Электронный ресурс] // Википедия. — Режим доступа: <http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%AE%D0%9D%D0%98%D0%94%D0%9E>.
22. Dean J. Capital Budgeting / J. Dean. — New York: Columbia University Press, 1951. — x, 174 p.
23. Fisher I. The Theory of Interest / I. Fisher. — New York: Macmillan, 1930. — xxvii, 566 p.
24. Wellington A. M. The economic theory of the location of railways / A. M. Wellington. — New York: J. Wiley & sons, 1887. — 980 p.
25. Williams J.B. The theory of investment value / J.B. Williams. — Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1938. — 613 p.

Стаття надійшла до редакції 28.05.2010 р.

УДК 330.341.1:658.589

Ю. О. Лазаренко, аспірант,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ІННОВАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

Анотація. У статті висвітлено існуючі теоретичні підходи щодо визначення категорії «інноваційна активність», розглянуто їх ключові особливості, виокремлено напрямки та основні показники, за якими здійснюється оцінка рівня інноваційної активності підприємства в межах зазначених підходів. Досліджено відмінності між традиційними та інноваційними суб'єктами малого підприємництва, виокремлено особливості малих підприємств інноваційного типу. На підставі узагальнення переваг та недоліків розглянутих теоретичних підходів запропоновано авторське визначення категорії «інноваційна активність малого підприємства» та наведено її найважливіші характеристики.

Ключові слова: інноваційна активність, інноваційна діяльність, інноваційний потенціал, інноваційно-активне підприємство.

Постановка проблеми. У сучасних умовах динаміка економічного розвитку та конкурентоспроможність національної економіки в цілому, як свідчить досвід розвинених країн, все більшою мірою визначається інноваційним фактором. У той же час, за даними офіційної статистики процеси ринкових трансформацій в Україні, які об'єктивно супроводжувалися кризовими явищами, вкрай негативно позначилися на динаміці інноваційної діяльності вітчизняних підприємств. За розрахунками Держкомстату, у 2009 р. частка промислових підприємств, що впроваджували інновації, становила усього 10,7 % від їх загальної кількості, що у 3—4 рази менше, ніж показники інноваційно розвинутих країн [15, с. 167]. Для порівняння, інноваційна складова в країнах Євросоюзу (частка інноваційно-активних підприємств) досягає 60 %, Південній Кореї і Японії — 65—67 %, США — 78 % [1]. Із врахуванням цього проблема активізації інноваційної діяльності вітчизняних підприємств набуває особливої актуальності.

Невирішені частини проблеми. Першочерговим завданням, яке постає при дослідженні проблем активізації інноваційної діяльності підприємств, є визначення змістовного наповнення категорії «інноваційна активність». З'ясування сутно-

сті цього поняття надасть можливість виокремити критерії належності підприємств до типу інноваційно-активних, розглянути ключові особливості зазначених суб'єктів господарювання та визначити показники, за допомогою яких можна оцінити рівень їх інноваційної активності.

Аналіз досліджень і публікацій. Питанням, спрямованим на дослідження економічної сутності інноваційної активності підприємства, та критеріям кількісного виміру цієї категорії присвячені наукові праці багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників: Л. І. Абалкіна, К. В. Балдіна, В. П. Баранчєєва, Т. В. Гринько, В. А. Денисюка, В. Л. Рихтюка, Н. С. Силантьєвої, А. О. Трифілової. У наукових публікаціях цих авторів проблеми управління інноваційною активністю розглядаються з наступних позицій:

- теоретичні підходи до визначення змістовного наповнення та економічної сутності категорії «інноваційна активність» [2; 4; 7; 12];
- критерії відокремлення інноваційно-активних підприємств [5—7; 11];
- методи аналізу рівня інноваційної активності як підприємства, так і національної економіки в цілому [2; 5; 9];
- показники, які дають можливість кількісно оцінити рівень інноваційної активності [5; 7; 10; 12];
- організаційно-економічні механізми управління інноваційною активністю підприємства [8; 10; 16].

Проте, незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених дослідженню інноваційної активності підприємств, за сучасних умов наявні деякі теоретичні розбіжності, пов'язані із розумінням цієї категорії та визначенням її кількісних характеристик. Із урахуванням цього *метою статті* є висвітлення та узагальнення теоретичних підходів до визначення категорії «інноваційна активність» та виокремлення на цій основі її ключових особливостей.

Основні результати дослідження. Інноваційна активність промислових підприємств є одним із найпоширеніших параметрів, що використовуються в сучасних дослідженнях інноваційного розвитку економіки. Разом із тим, на підставі аналізу сучасних наукових публікацій із проблем управління інноваційною діяльністю на мікрорівні можна зробити висновок про відсутність єдиного загальноприйнятого визначення цієї категорії.

За різними підходами активність розглядається як діяльний стан, властивість процесу діяльності, характеристика самої системи. Зокрема у тлумачних словниках це поняття визначається наступним чином: діяльна участь у чому-небудь; здатність до реакції, взаємодії з чим-небудь (*тлумачний словник української мови*); посилена діяльність, діяльний стан (*словник іношомовних слів Мельничука*); заняття, праця (*словник російської мови Ожегова*); енергійна діяльність (*тлумачний словник Ушакова*).

Вітчизняний дослідник Т. В. Гаврилова пропонує наступний варіант узагальнення існуючих точок зору щодо розуміння цієї категорії: активність як діяльність; активність як характеристика діяльності; активність як характеристика здатності або спроможності системи до діяльності [3, с. 264]. Запропонована класифікація дозволяє об'єднати значну кількість наявних визначень цього поняття у три основні групи, кожна з яких акцентує увагу на певному аспекті активності. Зважаючи на це, розглянутий підхід доцільно застосовувати для аналізу змістовного наповнення категорії «інноваційна активність підприємства». Аналіз наукових праць з питань управління інноваційною активністю підприємств створює підстави для узагальнення існуючих позицій щодо визначення сутності зазначеної категорії.

Таблиця 1

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ
«ІННОВАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»

Змістове наповнення категорії	Представники зазначеного підходу	Особливості запропонованого визначення
1. Інноваційна активність як <i>цілеспрямована діяльність</i> щодо розробки та запровадження нововведень	Абалкін Л. І., Денисюк В. А., Жиц Г. Й., Рихтюк В. Л., Силантьєва Н. С., Сухоруков А. І.	Інноваційна активність розглядається як діяльність, спрямована на створення, освоєння і просування на ринок продуктових, технологічних і організаційно-управлінських нововведень. У межах зазначеного підходу інноваційна активність ототожнюється з інноваційною діяльністю підприємства
2. Інноваційна активність як властивість підприємства, що відображає його <i>спроможність</i> до інноваційної діяльності	Баранчєєв В. П., Журавльова Л. В., Сидоренко В. Г., Солнцева К. В.	Інноваційна активність розглядається з позиції інноваційного потенціалу та визнається комплексною характеристикою, яка відображає наявні можливості підприємства щодо розробки нововведень, їх освоєння та просування на ринок. У межах цього підходу оцінка рівня інноваційної активності здійснюється для висновку про підготовленість підприємства до запровадження нововведень та використання наявних інноваційних можливостей
3. Інноваційна активність як <i>характеристика</i> інноваційної діяльності підприємства	Балдін К. В., Баришева А. В., Гринько Т. В., Іщенко М. М., Попов О. І., Трифілова А. О.	Інноваційна активність визначається як ознака, що характеризує інноваційну діяльність підприємства. Рівень інноваційної активності є показником, який дозволяє оцінити ступінь інтенсифікації інноваційної діяльності на підприємстві

Таким чином, незважаючи на значні розбіжності щодо розуміння економічного змісту інноваційної активності підприємства, існуючі визначення цієї категорії можна звести до трьох основних підходів. Розглянемо детальніше особливості кожної групи визначень інноваційної активності. У межах першого підходу інноваційна активність підприємства *ідентифікується з інноваційною діяльністю* та охоплює сукупність дій щодо розробки і впровадження нових чи удосконалених продуктів, технологічних процесів, способів, пов'язаних із реалізацією інноваційної продукції. Із урахуванням такого визначення будь-яке підприємство, що здійснює інноваційні перетворення, може вважатися інноваційно-активним. Саме цей підхід застосовується у міжнародній статистиці інновацій. Так, у російській статистичній практиці організація визнається інноваційно-активною, якщо протягом звітного періоду вона здійснювала витрати на інновації без урахування їх розміру, стадії інноваційного процесу та рівня його завершеності [6, с. 62].

У відповідності до Керівництва Осло («Oslo Manual») та згідно класифікації інституту статистики ЮНЕСКО (*UNESCO Institute for Statistics*) усі підприємства, які протягом звітного періоду займалися будь-якою діяльністю, пов'язаною зі створенням інновацій, належать до категорії інноваційно-активних, незалежно від того, чи призвела така діяльність до реального запровадження нововведень [13].

Серед представників зазначеного підходу немає єдиної точки зору стосовно системи показників, за допомогою яких можливо у повному ступені охарактеризувати рівень інноваційної активності підприємства. Однак можна виділити загальні напрямки оцінки цієї економічної категорії [12, с. 76]:

— *наукомісткість виробництва* (чисельність науково-технічних кадрів у загальній кількості зайнятих; річний приріст витрат на НДДКР; обсяг фактично здійснених і запланованих витрат на НДДКР; частка прибутку, спрямована на НДДКР);

— *якість і конкурентоспроможність продукції* (якість продукту; чисельність каналів постачання й збуту продукції; обсяг витрат на проведення випробувань та сертифікацію продукції; частка ринку);

— *техніко-економічний рівень продукції* (фондоозброєність; середній життєвий цикл інновацій; наявність у складі промислової продукції принципово нових товарів, які не випускаються іншими підприємствами);

— *оновлення продукції та технології* (частка принципово нової продукції у загальному обсязі виробництва; частка науково-технічних витрат у собівартості виробів; коефіцієнт оновлення продукції; наявність технологічних інновацій);

— *експортоспроможність продукції* (питома вага виробів, що знаходять збут за кордоном; обсяги зарубіжних ринків, їх сегментація).

Представник розглянутого підходу російський дослідник Г. Й. Жиц пропонує визначати інноваційну активність як дії підприємства щодо здійснення нововведень без урахування їх інтенсивності, рівня новизни, а також інших аналогічних характеристик, які дозволяють підприємству покращити або зберегти наявну позицію у ринковому середовищі [7, с. 12]. Проте змістовне наповнення категорії «активність» передбачає посилену, енергійну діяльність. Отже, інноваційну діяльність не слід ототожнювати із інноваційною активністю, її доцільно визначати лише як першочергову основу зазначеної категорії, джерело її виникнення.

Інший підхід до розуміння сутності інноваційної активності розглядає цю категорію як характеристику, що відображає *спроможність підприємства до здійснення інноваційних змін*. Так, за визначенням російського науковця В. П. Баранчєєва, інноваційна активність характеризує підготовленість фірми до оновлення основних елементів інноваційної системи, а також її сприйнятливість до нововведень. Відповідно до цього, саме ці властивості виступають основними критеріями віднесення підприємства до типу інноваційно-активних. У межах зазначеного підходу оцінка інноваційної активності підприємства здійснюється за наступними напрямками [2, с. 19]:

— *інноваційна сприйнятливість підприємства* (відносно самих нововведень та інформації щодо їх наявності; відносно знань та передового досвіду);

— *забезпеченість ресурсами* (оцінка рівня інвестиційних ресурсів, людських ресурсів, технологічна та методична оснащеність співробітників, забезпеченість знаннями та інформацією, технічна оснащеність підприємства);

— *якість організації інноваційного процесу* (показники оновлення інформаційно-комунікаційних технологій, організаційної структури, корпоративної культури підприємства; аналіз якості інноваційного процесу; оцінка ефективності інтелектуальної праці);

— *інноваційна компетентність* (рівень компетентності співробітників організації; рівень теоретичних та методичних знань, професійних знань за видами діяльності, досвід щодо вирішення складних ситуацій, спроможність застосовувати творчий підхід до їх розв'язання; наявність публікацій, патентів, кількість запроваджених інноваційних пропозицій).

Однак, зважаючи на особливості запропонованого підходу, можна зробити висновок про те, що розуміння інноваційної активності ототожнюється з інноваційним потенціалом підприємства. Визначення інноваційної активності як здатності до інноваційних перетворень є недоцільним, адже інноваційні ресурси забезпечують лише передумову успішного створення та запровадження нововведень. Отже, спроможність мобілізувати інноваційний потенціал необхідної кількості і якості ще не гарантує високого рівня інноваційної активності підприємства.

Третя група визначень розглядає інноваційну активність як ознаку інноваційної діяльності підприємства, економічний зміст якої пов'язується із *ступенем ін-*

тенсивності дій щодо створення та запровадження нововведень. Так, на думку російського дослідника А. О. Трифілової, інноваційна активність відображає інтенсивність діяльності економічних суб'єктів щодо розробки та залучення нових технологій або удосконаленої продукції до господарського обігу. Автор пропонує визначати рівень інноваційної активності підприємства на основі наступних показників: коефіцієнт персоналу, зайнятого в НДДКР; коефіцієнт майна, призначеного для НДДКР; коефіцієнт освоєння нової техніки та нової продукції; коефіцієнт інноваційного зростання [14, с. 53].

Деякі представники зазначеного підходу [4; 10] пов'язують оцінку інноваційної активності підприємства із якістю його інноваційної стратегії та виокремлюють на основі цього дві групи показників, значення яких розраховуються експертним шляхом:

— *показники інноваційної активності у стратегічному аспекті*: якість інноваційної стратегії організації; обсяг залучених капіталовкладень (інвестицій); якість методів, що використовуються при здійсненні інноваційних змін; обґрунтованість заданого рівня інноваційної активності;

— *показники інноваційної активності у тактичному аспекті*: відповідність реакції фірми характеру конкурентної стратегічної ситуації; швидкість реакції на зовнішнє середовище та проведення стратегічних інноваційних змін [4, с. 31].

Крім того, визначаються показники, що характеризують динаміку інноваційного процесу: тривалість розробки нового продукту; тривалість підготовки виробництва нового продукту та його виробничого циклу. Таким чином, у межах зазначеного підходу категорія «активність» розглядається як характеристика процесу діяльності, а не самої системи, а рівень інноваційної активності розраховується як показник, спрямований на оцінку стану інноваційної діяльності на окремому підприємстві. При цьому сутність оцінки рівня інноваційної активності зводиться до аналізу масштабів розробки та запровадження нововведень на підприємстві. Проте ступінь інтенсивності дій щодо інноваційних перетворень (рівень інноваційної активності підприємства) доцільно визначати лише у порівнянні з іншими системами. Саме такий підхід створить підстави для виокремлення критеріїв посиленої інноваційної діяльності та визначення на їх основі інноваційно-активних підприємств.

Узагальнюючи результати досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців із зазначеної проблематики, необхідно вказати на те, що інноваційна активність підприємства здебільшого пов'язується із визначенням інноваційного потенціалу. Однак, єдиного підходу щодо взаємозалежності цих категорій немає. Деякі автори [14; 16] розглядають інноваційну активність як окрему характеристику, за допомогою якої можна оцінити рівень інноваційного потенціалу підприємства. Таким чином, інноваційна активність визнається однією із складових інноваційного потенціалу, тобто, ці категорії співвідносяться як загальне та часткове.

На думку вітчизняного дослідника Т. В. Гринько, інноваційну активність необхідно розглядати як більш розширену категорію, структурним компонентом якої виступає інноваційний потенціал. Деякі російські науковці [9; 10] розглядають зазначені категорії на одному рівні, визнаючи їх невід'ємними елементами аналізу інноваційної ситуації на підприємстві. Отже, аналіз наукових публікацій дає підстави для висновку про наявність певних теоретичних розбіжностей стосовно співвідношення категорій «інноваційна активність» та «інноваційний потенціал».

Дослідження взаємозв'язку зазначених категорій та визначення їх сутності є необхідним для формування методичного підходу до оцінки рівня інноваційної активності підприємства. Узагальнюючи існуючі визначення, інноваційний потенціал доцільно розглядати як необхідну передумову успішної інноваційної діяльності підприємства.

Ця категорія передбачає здатність підприємства здійснювати інноваційні перетворення. Із урахуванням цього інноваційна діяльність є результатом мобілізованого потенціалу підприємства. Визначаючи інноваційну активність характеристикою підприємства, базисом якої виступає інноваційна діяльність, взаємозалежність категорій, що розглядаються, можна представити наступним чином (рис. 1).

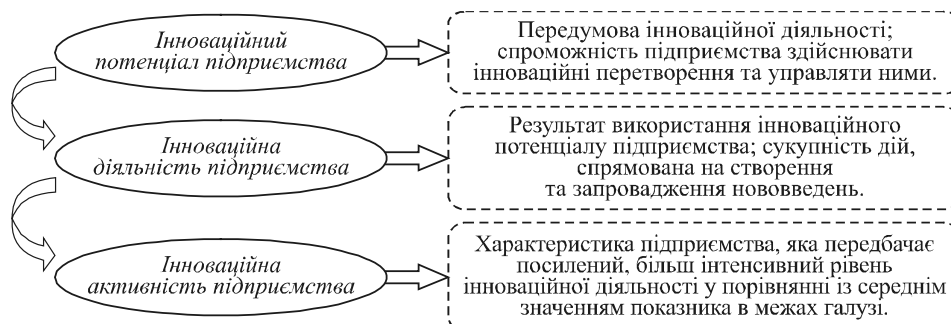

Рис. 1. Взаємозв'язок категорій «інноваційний потенціал», «інноваційна діяльність» та «інноваційна активність»

Узагальнюючи основні позиції щодо розуміння сутності інноваційної активності підприємства, які відображаються у сучасних наукових публікаціях, можна визначити ключові особливості зазначеної категорії.

1. Категорію інноваційної активності *не слід ототожнювати з інноваційною діяльністю* підприємства, оскільки сукупність дій, спрямованих на інноваційні перетворення, можна визначити лише як джерело, першооснову активності.

2. Зважаючи на основні ознаки інноваційної активності (ініціативність, дієвість, мобільність, підприємливість, схильність до прийняття інноваційних рішень), цю категорію слід розглядати як *характеристику самої системи* (підприємства), а не процесу діяльності. Відокремлення інноваційної активності як властивості системи створить підстави для визначення кількісних відмінностей між більш та менш інноваційно-активними підприємствами.

3. Із врахуванням визначення активності як посиленої діяльності, рівень інноваційної активності підприємства доцільно розраховувати як *показник інтенсивності дій, спрямованих на інноваційні перетворення*. Проте зробити висновок про рівень інтенсивності інноваційної діяльності підприємства можна лише порівнюючи його з іншими системами. Співставлення зазначених показників надасть можливість оцінити ступінь інтенсифікації діяльності підприємств щодо розробки та запровадження нововведень та визначити, які з них можуть належати до категорії інноваційно-активних.

Таким чином, на основі узагальнення результатів наукових досліджень із питань управління інноваційною активністю підприємств можна надати комплексне визначення зазначеної категорії. Інноваційна активність — це характеристика підприємства, яка відображає посилений, більш інтенсивний рівень інноваційної діяльності у порівнянні із середнім значенням відповідного показника в межах галузі, до якої належить підприємство. До основних критеріїв віднесення підприємства до типу інноваційно-активних належить ступінь інтенсивності дій, спрямованих на інноваційні перетворення, а також рівень використання наявних інноваційних ресурсів.

Світовий досвід доводить той факт, що основними ініціаторами технологічних інновацій стають представники малого бізнесу. Саме малі підприємства забезпечують більшу частину нововведень інноваційно розвинутих країн, пришвидшую-

чи тим самим темпи економічного зростання. Так, малий бізнес у США та країнах Євросоюзу створює до 50 % інноваційної продукції, при цьому зазначені підприємства потребують не більше 5—10 % від обсягу коштів, що витрачається на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи [17, с. 359]. Саме тому активізація інноваційної діяльності малих підприємств повинна стати ключовою передумовою реалізації інноваційної стратегії розвитку вітчизняної економіки.

Узагальнення наукових підходів до характеристики суб'єктів малого підприємництва з урахуванням інноваційного аспекту їх функціонування дає підстави для виокремлення двох типів вітчизняних малих підприємств: *традиційних* та *інноваційних*. Ключовим критерієм розмежування суб'єктів малого підприємництва на зазначені типи виступає характер їх інноваційних перетворень. Так, малі підприємства, які належать до традиційного типу, переважно здійснюють адаптивні зміни власних бізнес-процесів, обумовлені необхідністю пристосування до умов конкурентного середовища. При цьому функціонування малих підприємств інноваційного типу передбачає реалізацію власної новаторської ідеї та отримання прибутку від запровадження результатів науково-дослідницької роботи за рахунок створення нової (або удосконалення існуючої) конкурентоспроможної продукції (технології). Отже, інноваційна діяльність виступає для них основною стратегічною лінією.

На основі порівняння основних особливостей суб'єктів малого підприємництва можна зробити висновок про те, що адаптивні зміни, які здійснюються в межах традиційних малих підприємств, визначаються впливом зовнішнього середовища. За відсутності в межах певного сегменту ринку гострої конкурентної боротьби представники малих підприємств цього типу не відчують потреби у зазначених перетвореннях. Діяльність малих підприємств інноваційного типу також передбачає реалізацію власних економічних інтересів та набуття конкурентних переваг, проте це досягається за рахунок ініціативного, цілеспрямованого використання наявного інноваційного потенціалу. Враховуючи характер інноваційних перетворень, можна стверджувати, що малим підприємствам традиційного типу властива ендогенна інноваційна діяльність, яка спрямована на удосконалення внутрішніх бізнес-процесів (маркетингові, управлінські нововведення). Тоді як інноваційні малі підприємства переважно характеризуються екзогенними перетвореннями, що орієнтуються на кінцевих споживачів (продуктові, процесові нововведення).

Таким чином, для традиційних малих підприємств адаптивні зміни власних бізнес-процесів, які можна розглядати як ситуативні інноваційні перетворення, є зовнішньо-обумовленими. У той же час, діяльність інноваційних малих підприємств щодо створення нововведень є ініціативною та обумовлюється передусім внутрішніми чинниками. Зазначена відмінність є важливою передумовою віднесення малих підприємств до категорії інноваційно-активних. Необхідно зазначити, що зовнішньообумовлену діяльність не можна розглядати як прояв активності, оскільки змістовне наповнення цієї категорії передбачає ініціативну діяльність та самовільні зміни [3, с. 265]. Це дає підстави для висновку про те, що здійснення будь-яких інноваційних перетворень, які викликані зовнішніми чинниками, слід розглядати як стан певної пасивності, незважаючи на ступінь інтенсивності таких змін. Отже, до категорії активних доцільно відносити лише ті малі підприємства, які належать до інноваційного типу, тобто, орієнтовані на ініціативні, внутрішньообумовлені перетворення.

Виходячи із вищезазначеного, інноваційну активність малого підприємства можна визначити як характеристику, що базується на систематичних ініціативних процесах щодо створення та запровадження нововведень, та передбачає посилений рівень інноваційної діяльності у порівнянні з фірмами-конкурентами. Проте для переважної

частини вітчизняних суб'єктів малого підприємництва інноваційна активність є не кінцевою метою існування, а лише засобом для збереження або поліпшення існуючої позиції. Зважаючи на те, що інновації для малого підприємства є підґрунтям його економічного розвитку та нагромадження конкурентних переваг, інноваційна активність відображає рівень інноваційної конкурентоспроможності фірми.

На відміну від великих підприємств, для яких інноваційна активність є лише фазою розвитку, передумовою лідерства у межах галузі, для малих підприємств інноваційна активність є способом існування, основа якого закладена у внутрішній природі малого бізнесу. З огляду на обмеженість ресурсів, неможливість контролю зовнішніх чинників та деякі особливості системи управління, інноваційну активність малого підприємства доцільно розглядати не як інструмент перетворень, що забезпечує розвиток організації, а як засіб адаптації підприємства до мінливих умов зовнішнього середовища.

Висновки. Підсумовуючи результати проведеного дослідження варто зазначити, що визначення інноваційної активності, які містяться у сучасних наукових публікаціях, можна звести до трьох основних підходів: інноваційна активність як цілеспрямована діяльність щодо розробки та запровадження нововведень; як власність підприємства, що відображає його спроможність до інноваційної діяльності; як характеристика інноваційної діяльності підприємства.

Узагальнення переваг та недоліків розглянутих підходів створило підстави для виокремлення авторського визначення цієї категорії як характеристики підприємства, що відображає посилений рівень інноваційної діяльності у порівнянні із середнім значенням відповідного показника у межах галузі, до якої належить фірма. Такий підхід дозволить кількісно оцінити ступінь інтенсифікації діяльності підприємств щодо розробки та запровадження нововведень та визначити, які з них можуть належати до категорії інноваційно-активних. Перспективи подальших досліджень у даному напрямку повинні охоплювати розробку методичного підходу до оцінки інноваційної активності підприємства та формування системи показників для аналізу зазначеної категорії на мікрорівні. Особливу увагу необхідно приділити дослідженню проблем інноваційної активності малих підприємств, адже саме ці суб'єкти вітчизняної економіки виступають ключовими каталізаторами інноваційного розвитку.

Література

1. Community Innovation Survey 2006—2008 First Findings [Електронний ресурс] / Central Statistics Office / Forfás. Structural Business Statistics // Режим доступу : www.cso.ie/releasespublications/documents/information_tech/current/comminnfirst.pdf
2. Баранчев В. П. Измерение инновационной активности компании как ее конкурентной силы / В. П. Баранчев // Менеджмент сегодня. — 2005. — № 4. — С. 17—21.
3. Гаврилова Т. В. Категорія «активність» як методологічна основа для вивчення проблем активізації діяльності / Т. В. Гаврилова // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — Д., 2007. — Вип. 224. — Т.1. — С. 263—270.
4. Гринько Т. В. Сутність, складові та особливості категорії «інноваційна активність підприємства» / Т. В. Гринько // Інвестиції: практика та досвід. — 2010. — № 8. — С. 30—32.
5. Денисюк В. А. Інноваційна активність національної економіки / В. А. Денисюк // Економіст. — 2005. — № 8. — С. 45—49.
6. Елисеєва И. И. О статистическом обследовании инновационной активности крупных, средних и малых предприятий / И. И. Елисеєва, М. В. Боченина, Е. Б. Капралова, Ю. В. Нерадовская // Инновации. — 2009. — № 4(126). — С. 61—66.
7. Жиц Г. И. Об инновационной активности и факторах, определяющих её уровень на промышленных предприятиях / Г. И. Жиц, А. А. Флегонтов // Инновационная деятельность. — 2009. — № 7. — С. 11—17.

8. Инновационный менеджмент: науч. пособ. / К. В. Балдин, А. В. Барышева, М. М. Ищенко и др. — М. : Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2008. — 384 с.
9. Пивень А. В. Пути повышения инновационной активности промышленных предприятий / А. В. Пивень // Российское предпринимательство. — 2007. — № 8 (1). — С. 56—59.
10. Попов А. И. Управление инновационной активностью предприятия: методические указания [Электронный ресурс] / сост. А. И. Попов ; Тамбовский государственный технический университет. — Тамбов, 2008. — 24 с. — Режим доступа : http://window.edu.ru/window_catalog/files/r64140/popov2-1.pdf
11. Рихтюк В. Л. Інноваційне підприємництво як складова сталого економічного зростання / В. Л. Рихтюк // Актуальні проблеми економіки. — 2005. — № 10 (40). — С. 135—142.
12. Силантьева Н. С. До питання визначення сутності інноваційної активності підприємства / Н. С. Силантьева // Наукові праці. Національний ун-т харчових технологій. — 2007. — № 23. Економіка. — С. 75—77.
13. Статистический институт ЮНЕСКО : Международный обзор статистики и показателей в области науки и техники [Электронный ресурс]. — Режим доступа : www.uis.unesco.org/TEMPLATE/.../RUSS_Backgroundpaper.pdf
14. Трифилова А. А. Оценка инновационной активности предприятия / А. А. Трифилова // Инновации. — 2003. — № 10 (67). — С. 51—55.
15. Україна у цифрах у 2009 році : статистичний збірник / За ред. О. Г. Осауленка. — К. : Державний комітет статистики України, ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2010. — 259 с.
16. Фильберт Л. В. Оценка инновационного потенциала предприятий [Электронный ресурс] / Л. В. Фильберт // Экономика региона. — 2007. — № 18. — Режим доступа : <http://journal.vlsu.ru/index.php?id=1139>
17. Шайдюк І. Є., Черкасова Ю. І. Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності малих підприємств в Україні / Шайдюк І. Є., Черкасова Ю. І. // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. — 2010. — № 1 (3). — Том 2. — С. 357—362.

Стаття надійшла до редакції 30.06.2010 р.

УДК 330.341.1(477):339.9

Т. О. Соболева, канд. екон. наук,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

НАЦІОНАЛЬНІ ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В КООРДИНАТАХ ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ

Анотація. У статті розглянуто тенденції в інноваційних процесах в Україні, що сформувалися за роки незалежності, визначено їх динаміку і вплив на економічні показники; проведено зіставлення показників інноваційної діяльності в Україні із значеннями їх аналогів у країнах — світових лідерах з інноваційного розвитку.

Ключові слова: інноваційні процеси в Україні, потенціал НІС, тенденції в інноваційній діяльності, міжнародна конкурентоспроможність України.

Вступ. Глобалізація, як реальність сучасного етапу розвитку світового господарства, набуває все більшого впливу на економічні процеси як у розвинутих країнах, так і в тих, що розвиваються. Майбутній шлях розвитку України також залежатиме від уміння інтегруватися в процеси світового поділу праці, інтернаціоналізації досліджень, виробництва та торгових операцій; здатності конкурувати за прямі іноземні інвестиції, використовуючи можливості, які надає глобалізація.